

PSYKOPATI PÅ DAGSORDEN: Sosialkanalen, NRK-TV, har psykopati på dagsorden i sitt program tirsdag 9. februar. Stadig flere vil sette søkelyset på det tabubelagte og omstridte skjellsordet psykopat. I løpet av året kommer boken med arbeidstittelen «Psykopaten – sjarmør og tyrann» av professor i psykiatri, Alv A. Dahl.

For halvannet år siden ble Psykopatofferforeningen (POF) stiftet.

Formålet er samfunnsinformasjon og støtte til ofrene. Flere rettssaker, hvor psykopatoffer er saksøkere, er under oppseiling. POF mener at flere hundre tusen nordmenn er berørt av problemet. Når A-magasinet's Jegspalte, med psykiaterne Berthold Grünfeld og Hans Jakob Stang som redaktører, har tatt opp problemene omkring psykopatien, er spalten blitt oversvømmet av henvendelser.

Psykopatenes ofre blir taperne

EVA FOSSE, Norpress

– I psykopatenes kjølvann følger mange bitre skjebner, mennesker som er ribbet til skinnet, både mentalt, sosialt og økonomisk. Her er selvmordskandidater, volds- og incestofre, alkoholikere og pillemisbrukere. Men egne vanskeligheter blir ikke mindre selv om andre har enda større problemer. Jeg mener at alle typer psykopatofre har krav på hjelp og forståelse, slik at de kan få orden på sin hverdag.

Norpress snakker med lederen for Psykopatofferforeningen (POF), som ønsker å være anonym. Foreningen ble stiftet sommeren 1991 og vil informere og arbeide for at helsevesenet skal møte psykopatofrene med gode tilbud.

POF har utarbeidet et

kompedium om psykopatiens påvirkning. Noen sosialkontorer bruker det som førstehjelp til ofre. Men det er langt frem. For mange psykopatofre blir møtt med mistro og liten forståelse for sine problemer. Utad er jo psykopaten så sjarmerende og snill!

Barna

– Jeg er mest bekymret for psykopatens barn. De er rettsløse. Uforskyldt blir de ofre for en uløselig konflikt mellom foreldrene. Omgang med en psykopat fører til en slags hjernevasking som bryter ned selv-tilliten slik at man blir helt handlingslammet. Ektefellen lar seg bruke i psykopatens tjeneste i stedet for å kompensere for psykopatens mangel på omsorg og kjærlighet overfor barna. Først når offeret skjønner

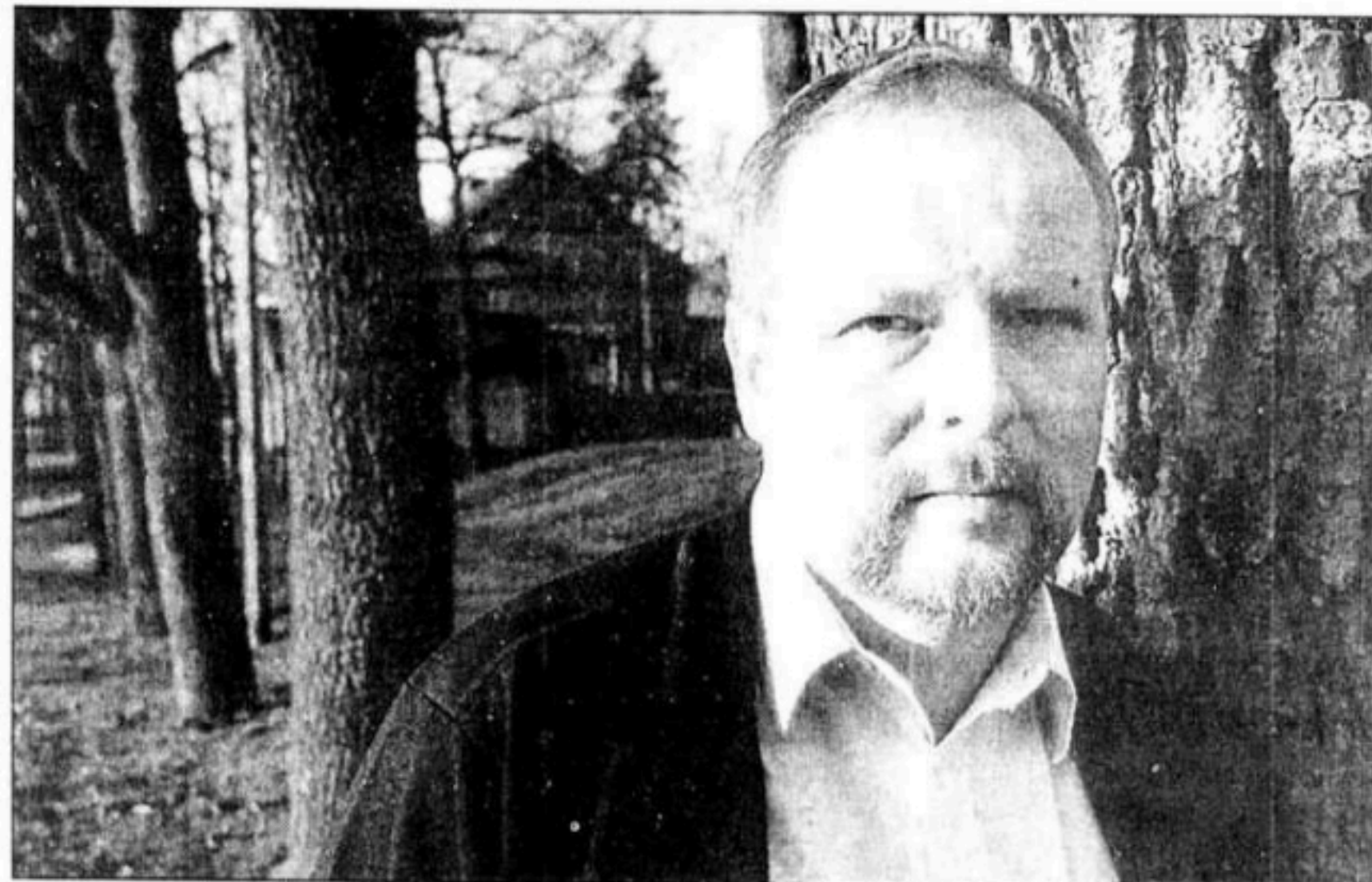
sine reaksjoner og oppdager hvordan psykopaten styrer følelseslivet, kan det få sine barn, som også er ofre, til å forstå problemene.

Fagfolkenes beste råd til psykopatofrene er å komme seg unna og holde seg unna.

– Men hvordan skal vi gjøre det med felles barn, spør POF-lederen.

POF har foreslått at helsevesenet opprustes til beste for psykopatofrene ved at det i hvert fylke opprettes et team på tre-fire spesialutdannede helsearbeidere som kan yte nødvendig hjelp og støtte.

POFs faglige konsulent, professor i psykiatri, Alv A. Dahl, vil ikke overlate alt ansvaret til helsevesenet. Ofrene trenger støtte i lokalmiljøet og fra sine nærmeste. I mange tilfeller finnes det et nettverk for det.

KONSULENT: Professor Alv A. Dahl er faglig konsulent for Psykopatofferforeningen (POF). – Informasjon og opplæring er viktig for å få satt søkelyset på psykopatofrenes problemer, sier han.

(Foto: STEINAR HAUGBERG/Norpress)

Men med symptomer som depresjon og angst må de i tillegg få hjelp fra helsevesenet.

Kunnskap

Både Dahl og POF-lederen understreker at informasjon og opplæring er viktig for å få satt søkelyset på psykopatofrenes problemer.

– Med mer kunnskap om psykopatien møter ofrene større forståelse. Alle kan vi oppleve å møte hverdagspsykopaten som forpuster livet i familien og på arbeidsplassen. Det kan være den som er vanskelig og ikke vil innordne seg og følge regler. Ofte får vi følelsen av at det er vår skyld at vedkommende er så vanskelig. Det gir trygghet hvis vi kan konstatere at vi er uten skyld, selv om den vanskelige påstår det motsatte, sier Dahl.

Det eneste som kan holde psykopaten i sjakk er selv å være like tøff. Men først er det viktig å finne ut om den vanskelige virkelig er psykopat. POF-lederen oppfordrer eventuelle ofre til å se etter et mønster som psykopater flest følger:

– Ligner et trassig barn.
– Det er viktigere å ha rett enn å gjøre noe fornuftig.

– Medgjørkelig når vedkommende er fornøyd med situasjonen.

– Målet er alltid å være den som har bestemt.

– Enten strålende fornøyd eller sur og furten som et barn.

– Misunnelig og kritisk uten evne til å glede seg med andre.

Professor Dahl konstaterer at sjekkpunktene har noe til felles med sjekklisten til verdens ledende autoritet på området, den ca-

nadiske psykologen Robert Hare.

– Psykopater kan ikke tas med det gode. De forstår ikke annet enn egne metoder, og du må lære deg å bruke samme metode overfor dem, er POF-lederens råd.

Hennes advarsel er at offeret aldri må la seg lure til å tro at psykopaten har forbedret seg. Professor Dahl oppfordrer offeret til å være på vakt mot å bli følelsesmessig utnyttet og manipulert med.

– Ikke godta nedsettende snakk bak ryggen på andre i familien. «Det blir bare mellom oss» gjelder ikke for psykopaten, som bruker «splitt og hersk» som en av metodene, fastslår Dahl.

De som ønsker å støtte POFs arbeid, kan sende 10 kroner til postgiro 0825-0402105.

Psykopaten er både sjarmør og tyrann

EVA FOSSE, Norpress

Vi vet at de finnes, men psykopatene vil aldri erkjenne at det er noe galt med dem.

I motsetning til pasienten, som kan snakke om sin angst og depresjon, ser ikke psykopaten ut til å ha problemer med sin tilstand. Det er de andre det er noe galt med.

– Du skal være ytterst forsiktig med å kalle noen psykopat. Det er å sette en negativ merkelapp på folk. Egenskapene er lite attraktive og har lav status i samfunnet.

Advarselen får vi av professor i psykiatri, Alv A. Dahl, som arbeider aktivt for å sette problemene omkring psykopati på dagsordenen. I år kommer hans bok med arbeidstittelen «Psykopaten – sjarmør og tyrann».

Skjellsord

Det er fort gjort å kalle et vanskelig menneske for psykopat. Alle har et eller flere personlighetstrekk som også psykopaten har. «Psykopater» er blitt et slags skjellsord som brukes av kvinner om aggressive

menn de ikke liker – på samme måte som menn sier «hysterikere» om kvinner de misliker.

Hensynsløshet og egoisme hører til psykopatens avvikende personlighetstrekk. Sentralt er den totale mangel på anger eller skyldfølelser, og et sterkt behov for å styre andre. I motsetning til «de friske» er psykopaten aldri naget av tvil og usikkerhet. Et annet fenomen er splittet personlighet. I det ene øyeblikk kan psykopaten være hyggelig, sjarmerende og grei. I det neste slår han

om og blir svært vanskelig og aggressiv.

Dahl konstaterer at psykopatens personlighetsforstyrrende væremåter ofte bare utfolder seg innenfor hjemmets fire vegger. Typisk er det også at ektefellen ikke skjønner at det er noe galt fatt før etter en tids samliv. Utad er psykopaten sjarmerende og hyggelig og snakker pent om sine nærmeste. Derfor har psykopatofrene vanskelig for å bli møtt med forståelse når de søker hjelp for sine problemer.

Innen psykiatrien har det lenge vært tabu å stille dia-

gnosen psykopati. Etter krigen ville mange fjerne begrepet, og i 1960- og 70-årene unngikk man å bruke individuell diagnostikk i psykiatriske tilfeller. Men i 80-årene ble psykiaterne mer samstemt og mindre redd for å stille diagnoser.

– Målet er å gi riktig behandling. Men psykopatene er vanskelige å behandle. Selv føler de ikke at de har noe problem. Når de blir konfrontert med vanskelighetene de skaper, er det omgivelsene det er noe galt med. Det er deres ofre vi får til behandling. Det er oftest mishandlede, depri-

merte kvinner – overgrepsofre som har vært utsatt for psykisk og fysisk vold. Selvfølelsen og selv-tilliten er helt knekket.

Professor Dahl er faglig konsulent for Psykopatofferforeningen (POF).

– Jeg stiller gjerne opp for å informere om problemet. Det er viktig å få psykopatien frem i lyset. Det finnes enkelte vanskelige personligheter som ikke er psykopater. Folk flest bør være i stand til å identifisere og vite hvordan psykopaten skal håndteres, sier Dahl.